

DORIVOR MAHSULOTLARNI QURITISH VA QADOQLASH MEZONLARI

Xusanov Bahtiyor Muhammadjonovich

Katta o'qituvchi

Andijon qishloq xo'jaligi va agrotexnologiyalar institute
Andijon. O'zbekiston

Annotatsiya: Dorivor mahsulotlar sifatida o'simliklarning ildizi, bargi, po'stlog'i, guli, mevasi va boshqa qismlaridan foydalaniladi. Barglar, odatda, o'simlik gullashi oldidan yoki gullaganida yig'ib olinadi. Barglar juda ohistalik bilan, iloji boricha o'simlikka zarar yetkazmnsdan yig'ib olinadi

Kalit so'zlar: Mineral aralashmalar, Karton, Kurtaklar Po'stloqlar, Gullar
Yer ostki organ, O'simlikning yer ustki qismlari.

CRITERIA FOR DRYING AND PACKAGING MEDICINAL PRODUCTS

Khusanov Bahtiyor Muhammadjonovich

Senior Lecturer

Andijan Institute of Agriculture and Agrotechnologies
Andijan. Uzbekistan

Annotation: The roots, leaves, bark, flowers, fruits and other parts of plants are used as medicinal products. The leaves are usually harvested before or when the plant blooms. The leaves are harvested very gently, without damaging the plant as much as possible.

Key words: Mineral mixtures, Cardboard, Shoots, Barks, Flowers, Underground organs, Above-ground parts of the plant.

КРИТЕРИИ СУШКИ И УПАКОВКИ ЛЕКАРСТВЕННЫХ СРЕДСТВ

Хусанов Бахтиёр Мухаммаджонович

Старший преподаватель

Абстрактный: В качестве лекарственных средств используют корни, листья, кору, цветки, плоды и другие части растений. Листья обычно собирают до или во время цветения растения. Листья собирают очень аккуратно, максимально не повреждая растение.

Ключевые слова: Минеральные соединения, Картон, Кора почек, Цветы Подземный орган, Надземные части растения.

Tibbiyotda va farmatsiyada tarkibida kishi organizmiga ta'sir etuvchi kimyoviy moddasi bo'lgan dorivor o'simlik organlari — mahsulotlari ishlatiladi. Dorivor mahsulotlar sifatida o'simliklarning ildizi, bargi, po'stlog'i, guli, mevasi va boshqa qismlaridan foydalaniladi. Ularni kimyoviy birikmalar eng ko'p yig'ilgan davrda yig'ishtirib olish kerak.

O'simlik organlarini quyidagi muddatlarda yig'ib olish kerak:

Barglar, odatda, o'simlik gullashi oldidan yoki gullaganida yig'ib olinadi. Barglar juda ohistalik bilan, iloji boricha o'simlikka zarar yetkazmnsdan yig'ib olinadi.

O'simlikning yer ustki qismi o'simlik gullaganida yig'iladi. O'simlikning yer ustki qismi poyasining tagidagi barglar oldidan o'rib olinib, poyaning bargsiz qismiga tegilmaydi. Bo'yi baland o'simliklarning esa poyasining tepa qismi kesib olinadi Po'stloqlar ham erta bahorda, ya'ni o'simlik tanasida suyuqlik yurishib, yog'och qismidan oson ajraladigan davrida poya va yo'g'on shoxlaridan shilib olinadi. Po'stloq olishni osonlashtirish uchun poya yoki yo'g'on shoxlarni bir-biridan 30 sm masofada ikki yeridan o'tkir pichoq bilan ko'ndalangiga, keyin uzunasiga kesiladi va po'stloq ajratib olinadi.

Plantatsiyalarda o'stirilgan yoki yovvoyi holda ko'p uch- raydigan mayda gulli o'simliklarning guli maxsus asbob bilan yig'iladi. Meva va urug'lar pishib yetilgan davrda yig'iladi. Mevalar, odatda, ertalab yoki kechqurun yig'ib olinadi, kun isiganda yig'ilsa, quruq mevalarning urug'i sochilib kctishi mumkin.

Mevalar turiga qarab tayyorlanadi. Ba'zilar qo'l bilan bitta- bitta uzib olinadi, boshqalari esa tayoq bilan qoqiladi.

Urug'lar ham turli usullar bilan tayyorlanadi. Ba'zi urug'lar maxsus asbob bilan mevadan ajratib olinadi. Mayda meva va urug'lar esa urug'lar yetilganidan so'ng yoki yetilishi oldida o'simlikni o'rib quritib, so'ngra xir- monda yanchib tozalanadi.

Yer ostki organlar, odatda, o'simlik uyquga kirgan vaqtida erta bahorda yoki kech kuzda tayyorlanadi. Ba'zi yer ostki organlarini o'simlik gullab bo'lganidan so'ng yig'iladi. Chunki ularning ba'zilarini o'sayotgan yerida baland bo'yli begona o'simliklar orasidan topish qiyin, ba'zilarining qurib qolgan poyalarini esa shamol sindirib uchirib kctadi.

Quritishning eng oddiy va oson usuli tabiiy sharoitda, ya'ni ochiq havoda quritishdir. Lekin o'simliklarning yer ustki qismlarini (po'stloq, meva va urug'laridan tashqari) ochiq havoda, quyoshda quritib bo'lmaydi. Aks holda o'simlikning yer ustki organlari hujayralaridagi yashil rang beruvchi xlorofill hamda gul qismlaridagi rang beruvchi pigmentlar parchalanib ketib, poya, barg va qisman gullar sarg'ayib (ko'pincha gullar rangsizlanib qoladi. Xlorofill pigmenti parchalanishi bilan birga o'simlik tarkibidagi boshqa kimyoviy birikmalar ham gidrolizlanishi mumkin. Shuning uchun ham, odatda, quyosh issig'ida faqat yer ostki organlar, po'stloq, meva va urug'lar quritiladi.

Aralashmalardan tozalash. Tayyorlovchilarning tajribasiz- ligi yoki shoshilib va pala-partish ishlashlari sababli qabul punktlariga topshirilgan dorivor mahsulotlar tarkibida turli aralashmalar bo'lishi mumkin. Ularorganik va mineral aralashmalarga bo'linadi.

Organik aralashmalarga dorivor o'simlikka o'xshagan yoki uning yonida o'sadigan boshqa o'simliklar qismlari, xashak, somon, ko'mir va boshqalar hamda shu dorivor o'simlikning mahsulot bo'lmagan qismi kiradi. Mineral aralashmalar, odatda, kesak, tosh, tuproq, qum hamda shisha, sopol, chinni bo'iak- chalaridan iborat bo'ladi.

Mahsulotning nuqsonli qismlarini ajratish. Agarda dorivor mahsulot yomg'ir yog'ib turgan vaqtda, yomg'ir yog'ib o'tgan, lekin o'simlik hali qurimagan va havoda namlik ko'p vaqtda, o'simlikdan ertalabki shudring hali ko'tarilmaganda tayyorlansa, u quritish paytida sarg'ayib yoki qorayib qolishi mumkin. Mahsulot to'g'ri, havo quruq vaqtda tayyorlansa, lekin noto'g'ri quritilsa ham ular sarg'ayib yoki qorayib qolishi mumkin. Bu nuqsonlar tegishli GOSTlarda ma'lum miqdorda ruxsat etiladi. Agar ular ko'rsatilgan miqdordan ortiq bo'lsa, bu mahsulot sifatiga ta'sir qiladi. Shuning uchun dorivor mahsulot navlarga ajratilib, qoraygan va sarg'aygan qismlardan tozalanadi.

Mahsulotni maydalangan qismdan tozalash. Dorivor mahsulot tarkibida maydalangan qismning miqdori tegishli GOST da chegaralangan bo'ladi. Chunki mahsulotning tarkibida maydalangan qismi me'yoridan ortiqcha bo'lsa, uning sifati past hisoblanadi. Shu sababli dorivor mahsulotni standart talabiga javob bera digan qilish maqsadida uni mayda qismidan tozalanadi. Buning uchun mahsulot tegishli GOST talabiga binoan kerakli teshikli claklarda elanadi.

Mahsulotni qayta quritish. Qabul punktlarida qabul qilib olingan mahsulotlar, ko'pincha, yetarli darajada quritilmagan bo'ladi. Bundan tashqari bu mahsulotlar (ayniqsa gigroskopik mahsulotlar) saqlash davrida (tayyorlovchilar zudlik bilan qabul punktlariga topshirmaganlaridA. va qabul punktlariga olib ketila- yotgan vaqtda sharoitga qarab bir oz namlanib qolishi mumkin. Hatto, keyinchalik ham, bu mahsulotlar omborlarda yoki dorixona va laboratoriyalarda saqlanish davrida mog'orlab, sarg'ayib yoki qorayib o'z sifatini yo'qotadi. Mahsulotning qimmatini saqlab qolish uchun tegishli GOST da ko'rsatilgan namlik qolguniga qadar qayta quritiladi.

Mahsulotni maydalash. Dorixonaga ko'pchilik mahsulotlar maydalangan (mayda bo'laklarga qir qilgan yoki kukun — poro- shok) holda yuboriladi. Mahsulotlar faqat omborlarda tezda buzilib, o'z sifatini yo'qotmasligi uchun butunligicha, mayda- lanmasdan saqlanadi.

Dorivor mahsulotlarni idishlarga joylashtirish (qadoqlash)

Qurilgan dorivor mahsulotlarni qadoqlash uchun quyidagi idishlardan foydalaniladi: *GOST 19317-73 bo'yicha matodan tikilgan qoplar* yoki *GOST 18225-72 bo'yicha zig'ir-jut-kanop tolalaridan to'qilgan qoplar*. Bu qoplar bir yoki ikki qavat holida ishlatilishi mumkin. Qop- larning og'zi qo'l (GOST 17308-85 ga binoan kanop ip bilan) yoki mashina (GOST 14061-85 ga binoan zig'ir tolasidan qilingan ip bilan) yordamida tikiladi. Qopga solingan mahsulot og'irligi 40 kg dan oshmasligi kerak.

Kartondan GOST 15629-83 bo'yicha yasalgan yashiklar. Bu yashiklarni dorivor mahsulotlar bilan to'ldirishdan avval ularni ichiga tegishli qog'ozlar solinadi. Oxirida karton yashiklar ustiga maxsus yelim qog'oz lentalar yopishtiriladi yoki ikki yeridan po'lat sim bilan o'raladi (GOST 32822-74).

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Mirziyoyev Sh.M. - «2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirishni beshta ustivor yo'nalishlari bo'yicha harakatlar strategiyasi» davlat dasturi PF-4947, Toshkent 2017 yil 7 fevral.

2. Mirziyoyev Sh.M. - «O'zbekiston Respublikasi qishloq xo'jaligini rivojlantirishning 2020-2030 yillarga mo'ljallangan strategiyasi to'g'risida»gi PF-5853 sonli Farmoni, Toshkent 2019 yil 23 oktyabr.

3. Abdullayev A.A. Istoricheskiye aspekty evolyutsii skopelosti xlopchatnika // Evolyutsionnyye i selektsionnyye aspekty skorospelosti i adaptivnosti xlopchatnika i drugix sel'skoxozyaystvennykh kultur: Mat. nauch. konf. – Tashkent: «Fan», 2005. 5-8 str.

4. Курбанов, Н. Д., & Мирзаев, Ж. Ж. (2024). СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ФОТОСИНТЕТИЧЕСКИХ ПРОЦЕССОВ ИНТРОДИЗИРОВАННОГО АМАРАНТУСА ЛЕКАРСТВЕННОГО РАСТЕНИЯ. Экономика и социум, (5-2 (120)), 1114-1116.

5. Курбанов, Н. Д., Мирзаев, Ж. Ж., & Обидова, Д. Ш. (2024). PASSIFLORA INCARNATA L БИОМОРФОЛОГИЧЕСКАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА И ХИМИЧЕСКИЙ СОСТАВ. Экономика и социум, (12-1 (127)), 852-854.